

«Målet for opplæringa er å ruste barn, unge og vaksne til å møte livsens oppgåver og meistre utfordringar saman med andre. Ho skal gi kvar elev kompetanse til å ta hand om seg sjølv og sitt liv, og samtidig overskott og vilje til å vere andre til hjelp.» *

Hjem-skole-samarbeid:

HAR DU ET BARN SOM
BRUKER ELLER VIL LÆRE
TEGNSPRÅK PÅ SKOLEN?

Kjære foreldre

Det er de voksne som skal danne nettverk som gir barna en trygg skolehverdag. Som forelder er det ikke ditt utdanningsnivå eller din kunnskap om skolefagene som er det viktigste, men at du viser positive holdninger til skolen og interesse for skolearbeidet.

Forskning viser at når foreldrene har et godt samarbeid med skolen og med hverandre, gir det et bedre læringsmiljø generelt og øker det enkelte barns læringsutbytte i skolen.

Ved å ta på deg et verv som tillitsvalgt, kan du aktivt medvirke i arbeidet med å skape et godt skolemiljø og legge til rette for at elevene opplever både faglig og sosial mestring. Vi vet at bak mange dårlige karakterer skjuler det seg mobbing og mistriksel. Det er viktig at foreldrene engasjerer seg – også i de formelle organene i skolen!

Her tar dere mange viktige beslutninger som får betydning både for ditt barns skolehverdag her og nå og for hvilken trygghet ditt barn går inn i fremtiden med!

Hilsen Foreldreutvalget for grunnopplæringen

- ▶ Se filmen *Foreldre teller i skolen*: www.fug.no/foreldre-teller-i-skolen.5085970-255314.html
- ▶ Les mer: fug.no/foreldreprerentanter

«I Norge er det noen samiske elever som har nedsatt hørsel, og som lærer tegnspråk på skolen. Disse elevene har rett til å ha både tegnspråk og samisk som førstespråk, og så har de norsk som andrespråk. Dette er veldig viktig for å sikre at barn og unge får den støtten de trenger for å få en likeverdig opplæring og samtidig både beholde og styrke sin samiske identitet og kulturelle tilhørighet. Men det finnes ikke et samisk tegnspråk, og det er derfor norsk tegnspråk disse elevene lærer. De store tegnspråkmiljøene befinner seg i hovedsak i en norsk kulturell kontekst, og det er ikke tilgang på samiske tegnspråklige miljøer i Norge. De samiske elevene kan derfor oppleve at tegnspråket ikke alltid er dekkende når de skal snakke om sin kultur – det er rett og slett ikke etablerte tegn for alle samiske begreper.»

Statped nords arbeidslag SEAD/Hørsel ved Lena Halvorsen og Gunn Irene Suhr

Enkle råd for kommunikasjon

- Si hei og gi positiv oppmerksomhet
- Reduser bakgrunnsstøy så mye som mulig
- Ha blikk-kontakt før du sier noe, slik at den du vil snakke med får konsentrert seg og får med seg budskapet fra starten
- Snakk èn av gangen
- Se rett på den som du snakker med, og snakk tydelig
- Alltid sikre at den du er i samtale med oppfatter hva som blir sagt. Gjenta viktig informasjon om nødvendig

Solskinshistorie:

«Vår datter går i 2. klasse og bruker tegnspråk. Da hun begynte i 1. klasse hadde ikke skolen klart å få tak i tegnspråklærer, så de valgte å gi tegnspråkutdanning til en lærer. Vår datter har tegnspråkundervisning etter skoletid tre dager i uka og da er det også to medelever som er med. Alt i klassen foregår på tegnspråk, til og med når vår datter ikke er på skolen. Det er viktig for lærerne at tegnspråk er noe som skal være naturlig for klassen. Det blir også lært bort noe tegn til alle de andre klassetrinnene. Det henger plansjer med tegn over store deler av skolen. Vår datter har tegnspråklærer pluss kontaktlærer og assistent som også kan mye tegn, som de også bruker hele tiden. SFO blir også kurset. Har vi spørsmål, bekymringer eller råd å komme med blir vi alltid godt mottatt.

Da vår datter skulle begynne i 1. klasse ble vi kontaktet av foreldre til andre barn, som fortalte at de ønsket å ha barnet sitt i samme klasse som vår datter. Jeg møter ofte foreldre som stolt forteller om alle tegnene som barna kan og at de synes de er heldige som får tilgang til tegnspråk.

Tegnspråklæreren fortalte meg nå nylig at hun ønsket å utdanne seg videre innen tegnspråk så hun kunne undervise tegnspråk på mer enn bare småskolen og hun viser virkelig engasjement.»

Hva er tegnspråk?

Av Sonja Myhre Holten

Seniorrådgiver | seksjon for språkrøkt og språkrådgivning, Språkrådet

Norsk tegnspråk er det eldste og største minoritetsspråket i Norge og er en del av det norske språkmangfoldet. Man antar at det er mellom 16 500 og 25 000 mennesker som snakker norsk tegnspråk i Norge. Norsk tegnspråk har dialekter og ungdomsspråk med slanguttrykk. Svensk tegnspråk og norsk tegnspråk er svært forskjellige og ikke nært beslektet som talt svensk og norsk. I nesten hele Europa er nå tegnspråkene anerkjent som egne og fullverdige språk.

Norsk tegnspråk har en helt annen grammatikk enn norsk. Mange tror at norsk tegnspråk er en slags forkortet og taus form for norsk utført med hendene, men slik er det ikke. Noen tror dessverre fremdeles på myten om at tegnspråk er skadelig for hørselshemmede barn, og at de fleste greier seg med å munnavlese norsk og samtidig støtte seg til et høreapparat eller kokleaimplantat. Dette er en vanlig feiloppfatning. Alle har samme rett til å ha et språk og å få utviklet og bruke sitt førstespråk.

Det har tatt lang tid før tegnspråkene ble anerkjent som «ekte» språk. Forskning på tegnspråk begynte med William C. Stokoe først i 1960. Han fant ut at amerikansk tegnspråk hadde de samme egenskapene som talespråk, men med ett unntak: Tegnspråkene overføres ikke med lyder, men med visuelle signaler i ansiktet og med bevegelser i armene og hendene.

Norsk tegnspråk er et visuelt-gestuet språk i motsetning til talespråk, som vi kaller for auditivt-vokalt. Det vil si at en må bruke synet for å forstå tegnspråk, og synlige gester både med hendene og kroppen når man ønsker å formidle et budskap. Norsk tegnspråk er derfor helt uavhengig av hørsel. Det utnytter muligheten til å gjengi og vise egenskaper ved handlinger og ting gjennom hendenes form og bevegelse og gjennom hodets og ansiktets uttrykk og bevegelser.

Tegnspråklige hørselshemmede barn har rett til å lære tegnspråk i et godt tegnspråklig miljø. Det er foreldrene som bestemmer om det skal tilbys undervisning i og på tegnspråk uavhengig av hørselsstatus. Tegnspråk er dessuten et vakkert og naturlig språk som klassen og venner burde lære seg.

Noen lover som gjelder i skolen

FNS BARNEKONVENSJON:

«Voksne skal gjøre det som er best for barn.» (Artikkel 3)

«Alle barn har rett til å seie meininga si, og deira meining skal bli tatt på alvor.»

(Artikkel 12)

«Barn med funksjonsnedsettelse har samme rett til omsorg, skole og utdanning som alle andre.» (Artikkel 23)

«Alle barn har rett til skule og utdanning.» (Artikkel 28)

«Alle barn har rett til en god skole som gir dem nødvendig kunnskap og utvikling.»

(Artikkel 29)

FNs konvensjon for mennesker med nedsatt funksjonsevne (også kjent som CRPD):

Barn med nedsatt funksjonsevne (Artikkel 7)

Tilgjengelighet (Artikkel 9)

Utdanning (Artikkel 24)

BARNELOVEN:

§ 30 Barneloven

Innhaldet i foreldreansvaret.

Barnet har krav på omsut og omtanke frå dei som har foreldreansvaret. Dei har rett og plikt til å ta avgjerder for barnet i personlege tilhøve innanfor dei grensene som §§ 31 til 33 set. Har foreldra sams foreldreansvar, skal dei ta avgjerdene saman. Foreldreansvaret skal utøvast ut frå barnet sine interesser og behov.

§ 31 Barneloven

Rett for barnet til å vere med på avgjerd

Etter kvart som barnet blir i stand til å danne seg egne synspunkt på det saka dreiar seg om, skal foreldra høyre kva barnet har å seie før dei tek avgjerd om personlege forhold for barnet. Dei skal leggje vekt på det barnet meiner alt etter kor gammalt og modent barnet er. Det same gjeld for andre som barnet bur hos eller som har med barnet å gjere.

► Les mer:

barneombudet.no/dine-rettigheter/barnekonvensjonen/

www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/sla/funk/konvensjon_web.pdf

www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Konvensjon-om-rettighetene-til-personer-med-nedsatt-funksjonsevne

Til foreldre som har barn som bruker tegnspråk eller gjerne vil lære tegnspråk

Solskinshistorie:

TENK OM FLEIRE VAR SOM I DENNE BOKSEKLUBBEN

Tiåringen skulle begynne med idrett. Det lokale allidrettslaget var avvisande. Dei «hadde ikkje erfaring med høyrselshemma», og dei ville ikkje la guten ha med seg følgjeperson inn i gymsalen. Nedslåande og uverdige syntest eg. Men eg orka ikkje ta kampen for å slåst han inn i ein klubb der han ikkje var velkommen. Det gjorde ikkje så mykje, skulle det vise seg. Guten sjølv ville helst drive med boksing. Absurd og umogleg, tenkte eg. Men så prøvde eg likevel og kontakta ein bokseklubb i nabo-kommunen. Der var det opne dører. «Viss han har lyst til å bokse, er han hjarteleg velkommen», sa trenaren. Høyrselshemming spelar inga rolle her. Den ivrige tiåringen min tok snart fleire merke, og då med teiknspråktolk i ringen. Dette hadde eg aldri trudd eg skulle oppleve i ein boksering, høyrde eg den eine dommaren seie etterpå. Ein dag ringde leiaren for klubben og fortalde at no hadde han og eit par av dei eldste gutane meldt seg på teiknspråkkurs. Dei innsåg at dei trong det for å kommunisere godt med denne medlemmen, og dei gledde seg til å lære. «Det er jo jobben vår å tilpasse oss», sa han. Eg blei så rørt og tilbydde meg å søkje støtte til det frå eit fond for funksjonshemma. «Funksjonshemma?» sa trenaren. «Eg synest ikkje vi har nokon funksjonshemma her i klubben, eg.» No er guten blitt sytten og eit halvt år, og han boksar framleis i den same klubben. Det er godt miljø i denne klubben.

Råd:

- Ver open om at du har eit barn med høyrselshemming og som bruker teiknspråk.
- Ver positiv til å dele kunnskap og informasjon med dei andre foreldra.
- Fortel andre foreldre og barn om fordelane ved å lære teiknspråk.
- Engasjer deg i FAU.
- Etabler god dialog med skulen. Du er heilt avhengig av eit tett samarbeid med skulen for at barnet skal få ein god skulevardag.
- Foreldre har rett og plikt til å bestemme for barnet i personlege forhold, slik som i språkval. Barnelova § 30 gir reglar om innhaldet i foreldreansvaret.

RETTIGHETER: Det er foreldrene som velger om barn skal ha tegnspråk som førstespråk. Dette betyr at eleven får opplæring i og på tegnspråk på skolen. (Retten til tegnspråk etter opplæringsloven § 2-6 og § 3-9 utløses ved et enkeltvedtak.) Elever som har opplæring i og på tegnspråk, skal ha faget tegnspråk i tillegg til andre fag. Dette fører til at de får et utvidet timetall. Skolen fordeler timene mellom tegnspråk og norsk i samråd med foreldrene. Kommunen kan bestemme at opplæringen kan gis på en annen skole enn nærskolen, men ikke at opplæringen skal skje utenfor kommunen.

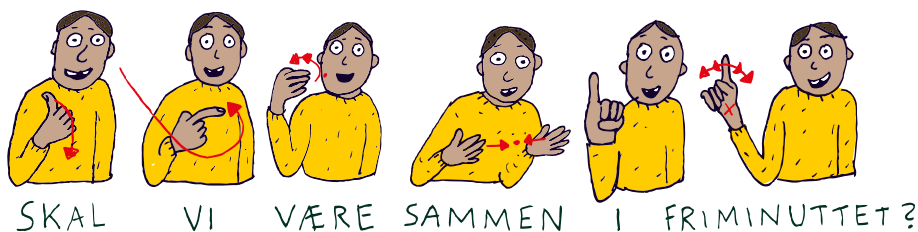
- Les mer: www.statped.no/fagomrader-og-laringsressurser/horsel/tegnsprak/tegnsprakopplaring-etter-2-6/

Dersom en elev kun ønsker å følge læreplanen i tegnspråk, er alternativet å følge ordinær opplæring og eventuelt motta tegnspråkopplæring etter opplæringsloven kap.5-1 om spesialundervisning. Et annet alternativ er å velge tegnspråk som fremmedspråk dersom skolen tilbyr dette. Dersom eleven velger å få tegnspråkopplæring gjennom spesialundervisning blir ikke eleven vurdert eller får bevis på at han eller hun kan tegnspråk. Det kan også gå utover opplæring i andre fag på skolen.

- Les mer: www.statped.no/fagomrader-og-laringsressurser/horsel/tegnsprak/opplaring-i-tegnsprak-etter-5-1/

Dersom kommunen ikke kan tilby tegnspråkopplæring selv, kan elevene få tegnspråkopplæring hos Statped gjennom deltidsopplæring.

- Les mer: www.statped.no/tjenester/deltidsopplaring/deltidsopplaring/om-deltidsopplaringen/

Til de andre foreldrene:

Solskinshistorie:

«Da vår datter skulle begynne i 1. klasse ble vi kontaktet av foreldre til andre barn, som fortalte at de ønsket å ha barnet sitt i samme klasse som vår datter. Jeg møter ofte foreldre som stolt forteller om alle tegnene som barna kan og at de synes de er heldig som får tilgang til tegnspråk.»

Råd:

- Oppfordre ditt barn til å leke med alle
- Vær en god rollemodell. Ta kontakt med alle de andre foreldrene
- Vær oppmerksom på at hørselshemmede barn kan bli slitne av både auditive og visuelle inntrykk og kan trenge en pause
- Hvis du skal invitere f.eks. til bursdag, kan du ringe til tolketjenesten for hørselshemmede og bestille tolk
- Vær nysgjerrig og vær positiv til å lære noe nytt
- Si hei og gi positiv oppmerksomhet
- Ha blikk-kontakt før du sier noe, slik at den andre får konsentrert seg og får med seg budskapet fra starten

► Les mer: *Vennskap mot mobbing*: www.youtube.com/watch?v=SNOLUt8U8wg

ENHÅNDSALFABETET

A

A (2)

B

C

C (2)

D

D (2)

E

F

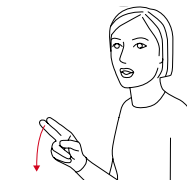
F (2)

G

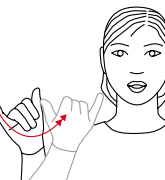
H

H (2)

I

J

K

L

M

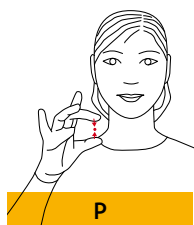
N

O

O (2)

P

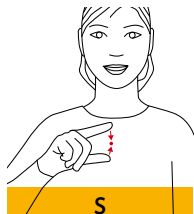
P (2)

Q

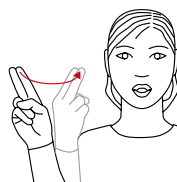
R

S

T

U

V

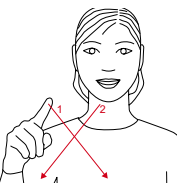
W

W (2)

X

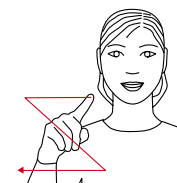
X (2)

Y

Y (2)

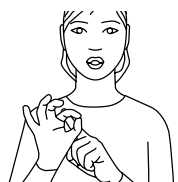
Z

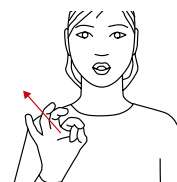
Z (2)

Æ

Ø

Ø (2)

Å

Å (2)

Tegnspråk i klassen

Av Ellinor Hjelmervik

Tidligere seksjonsleder ved Høgskolen i Bergen og Statped

Mange barn har nytte og glede av tegnspråk. Mest opplagt gjelder det de som har nedsatt hørsel, men det viser seg at også barn med forsinket språkutvikling eller med et annet morsmål enn norsk har god nytte av å ha tilgang på tegn eller tegnspråk. Det synlige språket støtter utviklingen av ordforråd og begrep.

Norsk tegnspråk er et offisielt språk i Norge, og elever som har tegnspråk som førstespråk har rett på opplæring i språket. Noen skoler tilbyr også tegnspråk som valgfag eller fremmedspråk. Tegnspråk er altså et språk som brukes av flere enn de som hører lite eller ingenting, og har blitt stadig mer populært blant barn og unge.

Å LÆRE TEGNSPRÅK

Barn tilegner seg omgivelsenes språk og utvikler seg gjennom språklig samhandling med andre barn og voksne. Barn har behov for å være aktive deltakere i det språklige samspillet med omgivelsene.

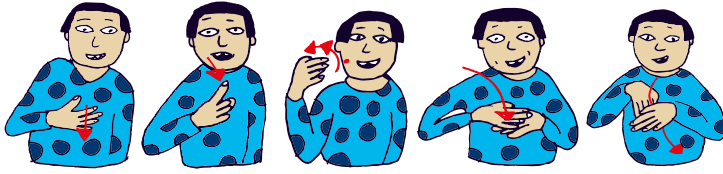
Fra 1997 har elever som har tegnspråk som førstespråk rett til opplæring i og på tegnspråk, uavhengig av hvilken skole de går på. Det ble innført egne planer i fagene tegnspråk, norsk, engelsk og drama/rytmikk. Skolemyndighetene la grunnlaget for funksjonell tospråklighet hos denne elevgruppen ved at både tegnspråk og norsk er redskap til kommunikasjon og læring.

Det er utviklet flere visuelle kommunikasjonssystemer som brukes i ansikt-til-ansikts-kommunikasjon, for eksempel norsk med tegnstøtte, men bare tegnspråk er et fullverdig språk. Tegnspråk tilfredsstiller alle de krav man setter til menneskelige språk. Det er som andre språk et redskap for kommunikasjon og samspill, gir mulighet til å uttrykke tanker og behov, for å innhente informasjon, forstå årsaker og sammenhenger og dermed sikre en normal utvikling både språklig, sosialt, emosjonelt og intellektuelt. Tegnspråk utelukker ikke norskopplæring, tvert imot er det et egnet redskap for å lære norsk.

DELTAKELSE I KLASSENS FELLESSKAP

Med det syn at sosiale relasjoner og de sammenhenger barnet deltar i har stor betydning for barnets læring, er det helt sentralt at tegnspråklige elever deltar i språklig samhandling og lek med andre elever og voksne i klassen.

Lek utvikles gjennom språk og språk utvikles gjennom lek. Arbeidet med å oppnå deltakelse i den uformelle leken er kanskje det som er mest utfordrende når det

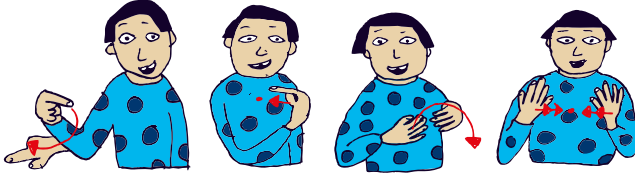
VIL

DU

VÆRE

MED

HJEM

TIL

MEG

ETTER

SKOLEN?

gjelder elever med hørselstap. Hvordan læreren skal legge til rette for deltakelse vil være avhengig av en rekke forhold slik som elevens alder, hørselstap, språkutvikling, sammensatte vansker, bruk av talespråk eller tegnspråk, osv.

SAMHANDLING

Hørende barn deltar i språklig samhandling med hverandre på ulike måter, blant annet ved å stille spørsmål, noe de lærer ved å overhøre andres samtaler. Hørselshemmede kan gå glipp av dette hvis læreren ikke legger til rette for at barnet får observert og oppfattet samtaler, spørsmål og svar i ulike situasjoner.

Antall elever i klassen kan ha avgjørende betydning for den hørselshemmede elevens læring, trivsel og utvikling. En stor gruppe barn skaper mer uro, er mer uoversiktlig og lager mer støy enn en mindre. Derfor kan det være hensiktsmessig at hørselshemmede elever er i mindre grupper, slik at det er mulig for alle å delta i språklig samhandling. Medelever vil ofte ganske raskt lære seg hensiktsmessige strategier for å kommunisere med den hørselshemmede eleven. Dette kan være hvordan man oppnår oppmerksomhet, at øyekontakt er en forutsetning, å snakke tydelig, ikke snakke i munnen på hverandre eller lage for mye støy, etc. Er barnet tegnspråklig, er denne gruppen egnet til felles tegnspråklig kommunikasjon og opplæring.

TEGNSPRÅK FOR HØRENDE BARN

Mange foreldre til hørende barn er positive til tegnspråk og er interesserte i at barnet deres skal lære det. Hørende barn viser ofte selv stor nysgjerrighet og entusiasme for tegnspråk. Ved å tilby opplæring i tegnspråk for disse, vil den hørselshemmede eleven få et tegnspråklig miljø der kommunikasjonen kan skje uten anstrengelse og trening. Da er det gode forutsetninger for deltakelse på linje med de andre elevene i klassen.

Betingelsen for at en tegnspråklig gruppe skal fungere etter hensikten, er at det finnes voksne med tegnspråkkompetanse i klassen. Videre vil det være nødvendig å anskaffe tegnspråklig materiell og læremidler som er tilpasset det aktuelle skoletrinnet. Det er de siste 10–15 år utviklet mye videobasert tegnspråklig materiell og læremidler i Norge som er lett tilgjengelig på nettet (www.statped.no og www.erher.no).

KLASSEN TILPASSER SEG ENKELTINDIVIDET

På denne måten vil klassen tilpasse seg enkeltindividet, den tegnspråklige eleven, og være et godt eksempel på inkludering.

Tegnspråk innebærer også en merverdi for de andre elevene og for læringsmiljøet. Det er anerkjent at de fleste barn profitterer på å kunne flere språk, og det viser seg at flerspråklige barn f.eks. ofte skårer bedre på problemløsningsoppgaver.

Til kontaktlærer/skole som får en elev som bruker tegnspråk

Solskinshistorie:

«Vi har en datter som er tunghørt. Klara startet i 1 klasse på Halmstad sist høst. Skolen har vært enestående. Da hun startet hadde hun ikke §2-6 ennå, men likevel var tegnspråklærer på plass fra første dag. Alt av hjelpemidler var på plass og ett trinn hadde måttet flytte klasserom så vår datter skulle få det rommet med best lys og lyd.

Trinnet er på 30 elever. Trinnet ble delt så Klara vår skulle få gå i en klasse på 14 elever. Hele trinnet lærer enkle tegn og har alltid tre ukestegn på ukebrevet. Både lærere og ledelse har deltatt på samlinger i Statped og mottar veiledning fra dem. I morgen skal vår veileder i Statped inn på trinnet og snakke om det å være hørselshemmet med elevene, pluss at det er satt av fellestid for alle lærerne på skolen der de skal lære mer om tegnspråk og de utfordringene datteren vår har i forbindelse med sitt hørselstap.

Skolen er også flinke til å følge opp både i forkant av og etter at hun har vært på deltidsopplæring på Hovseter. Vi har hatt skolen med oss hele veien. De deltok også på møter i forkant av skolestart der de var interesserte i å gjøre alt klart før skolestart. Vi kan ikke få fullrost skolen nok for den mottagelsen, forståelsen og engasjementet de har vist når det gjelder opplæringen til Klara. SFO har også spilt på lag og viser stor forståelse for de utfordringene datteren vår har. Vi er heldige som har datteren vår på Halmstad skole, for jeg vet at ikke alle har møtt den samme velviljen som vi har gjort.»

Råd:

- Skolen må ta ansvar for elevene sine, ikke overlate dette til den enkelte kontaktlærer
- Alle barn har behov for å være en del av klassefelleskapet
- Foreldre har rett og plikt til å bestemme for barnet i personlige forhold, slik som i språkvalg. Barneloven paragraf 30 gir regler om innholdet i foreldreansvaret
- Snakk positivt om fordelene av å ha en hørselshemmet elev i klassen
- Fortell elevene hvor heldige de er som både får muligheten til å lære seg et nytt språk og får kunnskap om hva det vil si å være hørselshemmet
- Vær oppmerksom på at hørselshemmede barn kan bli slitne av både auditive og visuelle inntrykk og kan trenge en pause

RETTIGHETER: Det er foreldrene som velger om barn skal ha tegnspråk. Eleven kan få tegnspråkopplæring som spesialundervisning etter § 5-1 i opplæringslova (lovdata.no) hvis han eller hun ikke har forsvarlig utbytte av den ordinære opplæringa på grunn av et hørselstap eller ønsker opplæring etter § 2-6, men ikke ønsker å gå på en annen skole enn bostedsskolen for å få slik opplæring (se mer: <http://www.statped.no/fagomrader-og-laringsressurser/horsel/tegnsprak/opplaring-i-tegnsprak-etter-5-1/>)

KJØREREGLER I UNDERVISNINGEN

Av Mona Vilberg , Spesialpedagog, Vetland skole og ressurscenter for hørselshemmede)

- Bruk alltid hørselsteknisk utstyr – du har ansvaret (ikke pålegg eleven det)
- Ha strukturert undervisning – vær forutsigbar
- Snakk alltid med ansiktet vendt mot elevene
- Stå i ro når du snakker – det er lettere å «høre» når du er rolig
- Vær tydelig og snakk rolig
- Bruk visuelle hjelpemidler som bilder, konkreter, power point el.
- Ikke snakk mens du skriver på tavla eller smart board
- Elevene må rekke opp hånda før de får/tar ordet slik at den hørselshemmede får tid til å se hvem som snakker
- Lær elevene til å snakke med ansiktet opp. De kan gjerne reise seg
- Vær tydelig på turtaking i diskusjoner
- Når du er ute/på museum ol. – husk alltid å samle gruppa før du snakker (ikke snakk mens dere forflytter dere)

Det er mye som skal tilrettelegges – begynn gjerne to år i forveien:

- Bør være liten klasse
 - Lærere, inklusive vikarer, må kurses/utdannes (min 30/60 studiepoeng)
 - Rom må sjekkes og gjøres i stand
 - Teknisk utstyr
 - Bør henge synlig tegn i klasserommet og fellesarealet slik at elevene kjenner seg velkomne overalt på skolen
- Sjekklister: www.udir.no/laring-og-trivsel/sarskilte-behov/horselshemmede/tilretteleggings-tiltak/god-tilrettelegging/

«Kvaliteten på klassen som sosialt system legger premisser for elevenes utvikling og læring, både sosialt og faglig. Et av de mest sentrale elementene i dette sosiale systemet er samspillet mellom lærer og elev (Luckner & Pianta, 2011). Det er læreren som har ansvar for at klassen fungerer positivt, blant annet gjennom sine egne relasjoner til elevene og ved å regulere samspillet elevene imellom.»

► Les mer: Udir.no: [Skolemiljø/ Lærer-elev-relasjonen og elev-elev-relasjoner/](#)

Hvem gjør hva?

HJEMMET

- Ta tak i det barnet er opptatt av, og sette ord/tegn på det
- Samarbeide med skolen
- Den som formelt søker PPT

SKOLEN/KOMMUNEN

- Opplæring sosialt og faglig
- Legge til rette
- Samarbeide med hjemmet
- Søker PPT på vegne av foreldrene
- Fatter enkeltvedtak
- Skaffer lærer og tolk hvis nødvendig

PPT

- Utarbeider sakkyndig vurdering
- Søke Statped om hørselsfaglig bistand

STATPED

- Se mitt språk, Innføringskurs for foreldre
- Deltidsopplæring elever
- Kursrekken God start for eleven
- Innføringskurs i tegnspråk

UTDANNINGSDIREKTORATET

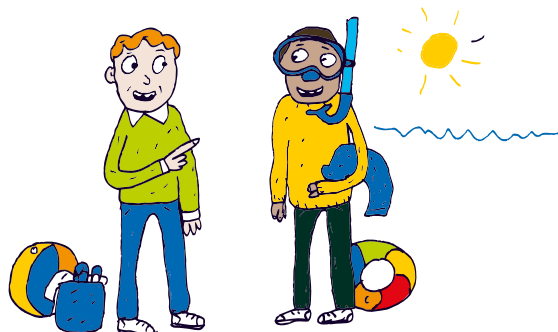
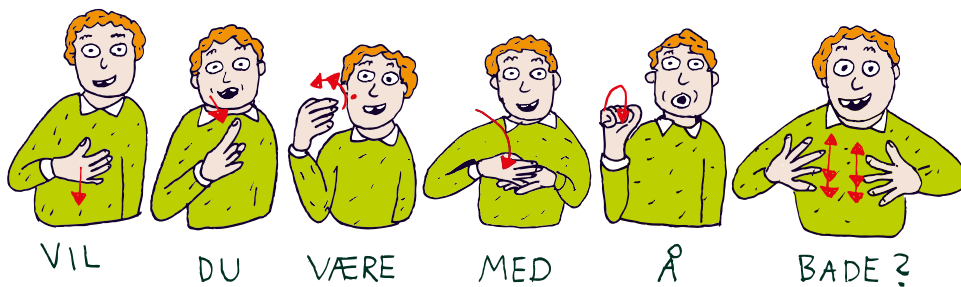
- Rammeverk og innhold i opplæringen
- Egne læreplaner i fagene tegnspråk, norsk, engelsk og drama og rytmikk
- Rettigheter og læringsmiljø

FUG

- Informasjon og råd om hjem-skole-samarbeid

FYLKESMANNEN

- Klageinstans dersom en er uenig i vedtak eller ikke får det oppfylt

Hva sier loven om hjem-skole-samarbeid?

«Foreldrene/de foresatte har hovedansvaret for egne barn og de har stor betydning for barnas motivasjon og læringsutbytte. Samarbeidet mellom skole og hjem er sentralt både i forhold til å skape gode læringsvilkår for den enkelte og et godt læringsmiljø i gruppen og på skolen. En forutsetning for godt samarbeid er god kommunikasjon. I samarbeidet vil gjensidig kommunikasjon om elevenes faglige og sosiale utvikling og deres trivsel stå sentralt. Samarbeidet mellom skole og hjem er viktig i hele grunnopplæringen, men vil endre karakter og form etter hvert som elevene blir eldre og får større ansvar for egen læring og utvikling.

Samarbeid mellom skolen og hjemmet er et gjensidig ansvar, men skolen skal ta initiativ og legge til rette for samarbeidet. Opplæringsloven, forskrift til loven og Læreplanverket danner grunnlaget for samarbeidet, og foreldrene/de foresatte skal ha reell mulighet for innflytelse på egne barns læringsarbeid faglig og sosialt.

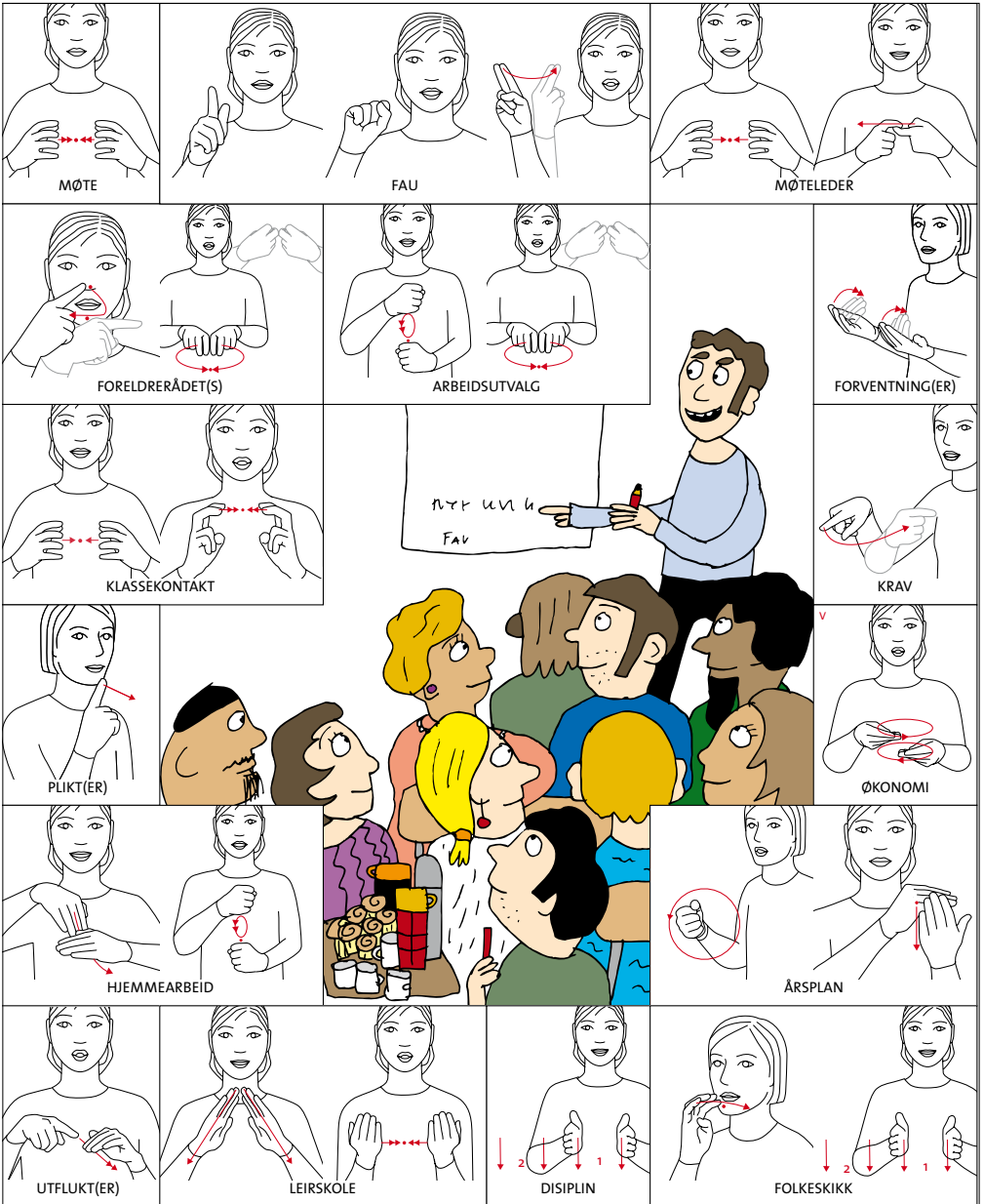
Hjemmet skal få informasjon om målene for opplæringen i fagene, elevenes faglige utvikling i forhold til målene og hvordan hjemmet kan bidra til å fremme elevenes måloppnåelse. Videre skal hjemmet ha informasjon om hvordan opplæringen er lagt opp og hvilke arbeidsmåter og vurderingsformer som brukes. Det må også legges til rette for at foreldrene/de foresatte får nødvendige opplysninger for å kunne delta i reelle drøftinger om utviklingen av skolen.»

► Les mer:

Oppl.l. § 1-2 og forskrift kap. 3). (Prinsipper for opplæringen, Læreplanverket for Kunnskapsløftet) www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/samarbeid/hjem-skole-samarbeid/

«Dersom skolen skal fungere godt, krevst det ikkje berre at elevane kjenner kvarandre, men at også foreldra kjenner både kvarandre og kvarandres barn. Dette er nødvendig om dei skal kunne setje felles standardar for aktiviteten og åtferda til barna og dei unge. Skolen må hjelpe barna i utviklinga i forståing og samarbeid med heimane – og trekkje foreldra med i utviklinga av miljøet rundt opplæringa og i lokalsamfunnet.»

► Les mer: www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/generell-del-av-lareplanen/det-samarbeidande-mennesket/#eit-breitt-laringsmiljo-elevkultur-foreldredelta-king-og-lokalsamfunn

Fotograf: Marius Fossum

Illustratører: Anna Fiske og Johanne Hjorthol

Insideillustrasjoner: *La hendene snakke!* Aschehoug 2006 (med godkjennelse fra forlaget)

Layout: Sandvik Design

Hvor kan du finne mer informasjon?

- ▶ Tegnspråk: www.tegnordbok.no, finnes også som app
- ▶ Språkrådet: www.sprakradet.no/Spraka-vare/Tegnsprakteiknsprak/
- ▶ Statped: www.statped.no/fagomrader-og-laringsressurser/horsel/tegnsprak/
Visuell tegnbok: www.erher.no/materiell/vok-visuell_tegnordbok/source/index.html
- ▶ www.no.SignWiki.org
Signwriting.org

Barn og unge med hørselshemminger:

- ▶ Utdanningsdirektoratets veileder for barnehager og skoler: www.udir.no/laring-og-trivsel/sarskilte-behov/horselshemmede/
- ▶ Eller en enklere link: udir.no/horsel
- ▶ Statped: www.statped.no/fagomrader-og-laringsressurser/horsel/

Interesseorganisasjoner:

- ▶ Hørselshemmedes barns organisasjon: hhbo.no
- ▶ Norges Døveforbunds Ungdom www.ndfu.no
- ▶ Hørselshemmedes Landsforbund: www.hlf.no
- ▶ Norges Døveforbund: www.deafnet.no/tegnsprak/generelt
- ▶ Barn av døve foreldre: KODA (Kids Of Deaf Adults under 18) www.deafnet.no/om-oss/utvalg/koda

Læreplanverk:

- ▶ Generell del av læreplanen: www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/generell-del-av-lareplanen/

Kunnskapsløftet for hørselshemmede:

- ▶ www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/kunnskapsloftet-for-horselshemmede/

Rammeverk for grunnleggende ferdigheter i tegnspråk:

- ▶ www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/grunnleggende-ferdigheter/rammeverk-for-grunnleggende-ferdigheter-i-tegnsprak/

FORELDREUTVALGET
FOR GRUNNOPPLÆRINGEN

